

Bergvalla-Hälla **natur- och** **friluftsområde**

Skötselplan

Antagen av Tekniska nämnden 2008-11-27

Motala kommun

SKÖTSELPLAN FÖR NATUROMRÅDE BERGVALLA-HÄLLA

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Motala kommun.

Planförfattare har varit Petra Lundquist

A.	ALLMÄN BESKRIVNING.....	2
1.	Administrativa data	2
2.	Syfte och föreskrifter.....	2
3.	Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.....	3
3.1	Naturbeskrivning.....	3
3.2	Historik och nuvarande markanvändning	4
3.3	Områdets bevarandevärden	5
B.	PLANDEL.....	6
1	Disposition och skötsel av mark.....	6
1.1	Skötselområden	6
1.2	Stignät.....	6
1.3	Jakt	11
1.4	Skötselavtal med närboende.....	11
2	Anordningar för rekreation och friluftsliv.....	11
2.1	Ansvarsfördelning	12
2.2	Övergripande mål.....	12
2.3	Riktlinjer och åtgärder.....	12
2.4	Utomhuspedagogisk verksamhet.....	12
3	Genomförande.....	12
3.1	Sammanfattning av prioriterade restaurerings/skötselåtgärder TF park och natur ..	12
3.2	Ekonomi	13
4	Tillsyn.....	13
5	Dokumentation och uppföljning.....	13
5.1	Dokumentation och inventeringar	13
5.2	Uppföljning	13
6	Finansiering av naturvårdsåtgärder och förvaltning.....	13
7	Kartor	13

Kartor

Skötselområden

Stignät

Skolskog

”Denna naturvårdssatsning har medfinansierats genom statsbidrag förmedlade av Länsstyrelsen Östergötland.”

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data

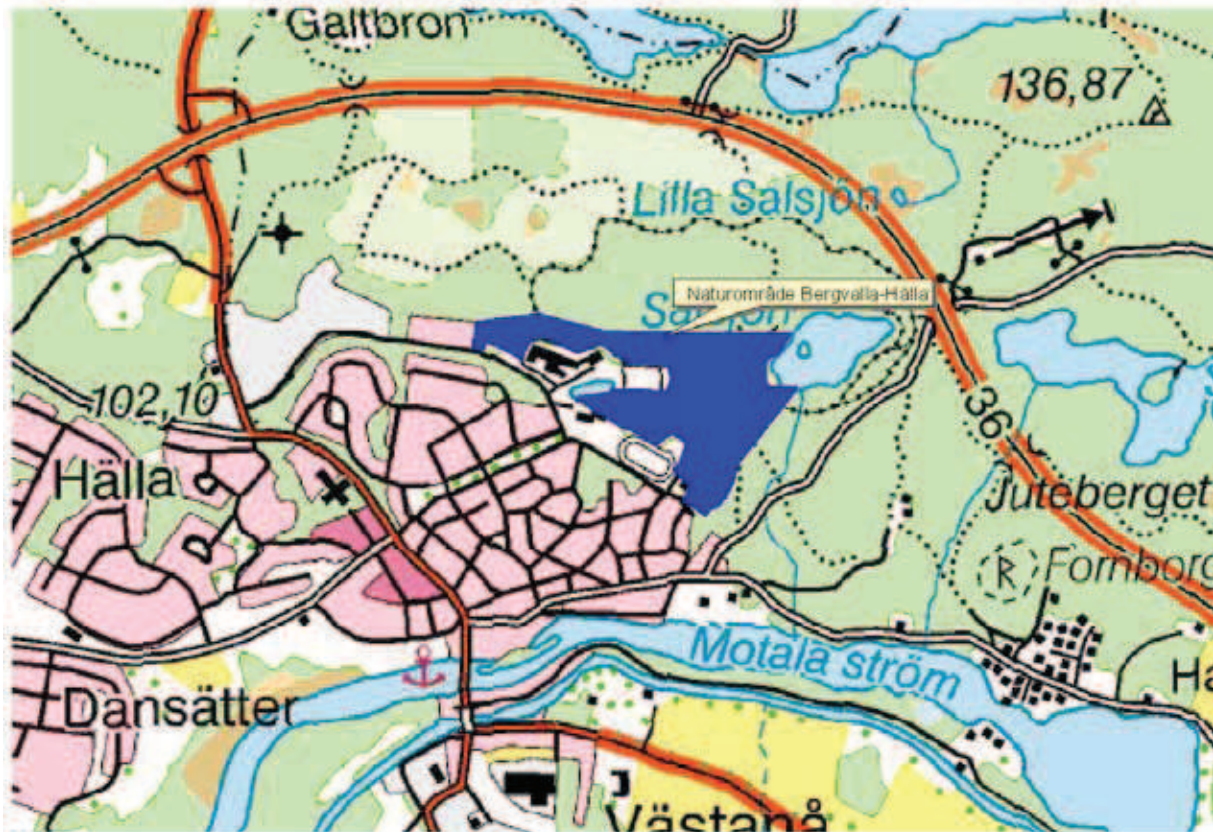
Områdets benämning:	Naturområde Bergvalla-Hälla	
Län:	Östergötlands län	
Kommun:	Motala kommun	
Fastighet:	Brunneby-Hälla 1:273 Brunneby-Hälla 1:297 Delar av Brunneby-Hälla 1:91 samt Brunneby-Hälla 1:92	
Detaljplaner:	Del av B135	
Areal:	Ca 13 ha	
Naturtyper:	Lövskog	1,2 ha
	Barrskog	6,9 ha
	Blandskog	2,3 ha
	Stormhål	0,5 ha
	Svattramtallskog	1,1 ha
	Tallskog	1,0 ha
	Övrig mark	0,2 ha
Prioriterade bevarandevärden:	Motions- och rekreationsvärden samt pedagogiska värden.	
Förvaltare:	Motala kommun, park och naturenheten	
Lägesbeskrivning:	Naturområde Bergvalla-Hälla är belägen i norra Borensberg, söder om riksväg 34 i anslutning till Salsjön.	

2. Syfte och föreskrifter

Syftet med att upprätta en skötselplan över kommunens mark i Bergvalla-Hälla är att bevara områdets värden för det rörliga friluftslivet samt att utveckla den biologiska mångfalden. Syftet är även att klargöra ansvarsfrågan inom området. Skolorna i området, Bergvallaskolan och Hällaskolan, nyttjar naturmarken för sin utomhuspedagogiska verksamhet. Skötseln i området skall syfta till att naturvärden bevaras och förstärks samt att skapa en trygg, säker och attraktiv natur- och rekreationsmiljö.

Skötselplanen anger områdets syfte samt tydliggör mål för skötseln. Skötseln av området planeras i enlighet med Motala kommuns mångbruksplan. Allemansrätten gäller vid vistelse i området.

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

Översiktkarta GSD Gröna kartan. © Lantmäteriet 1999 Dnr. M99-2200

3.1 Naturbeskrivning

Området ligger i norra Borensberg och domineras av barrskogar med inslag av hållmarker. I området som är ett viktigt rekreationsområde finns motionsspår och många stigar. Marken är relativt kuperad och mycket blockrik. Kommunens mark gränsar till ett större skogsområde som ägs och förvaltas av Sveaskog. Denna skötselplan beskriver enbart skötseln av kommunens mark.

Geologi och geomorfologi

Berggrunden består av gnejs och granit som överlagrats av svallad morän. På många ställen går urberget i dagen. Området ligger i den sk mellansvenska randzonen; här tappades Baltiska isjön under den senaste istiden.

Vegetation och kärlväxtflora

Området domineras av barrskogar med inslag av hållmarker. I närheten av Hällaskolan ökar lövinslaget. Mot Salsjön finns en skvattramtallmossa beväxten med tall och ung gran.

Kärlväxtfloran i området domineras av ordinära skogsarter. Här växer bla mycket blåbär. På de lite torrare hållmarkerna finns ljung och i öppna gläntor finns kruståtel och örnbräken. På skvattramtallmossen mot Salsjön växer bla skvattram, hjortron och tranbär.

Lägre flora

Ingen systematisk inventering av kryptogamer i skogsområdet har gjorts. I bottenskiktet dominerar husmossa och vägmossa. På mossen vid Salsjön växer vitmossa.

Djurliv

Däggdjur

Ingen systematisk däggdjursinventering är gjord.

Fåglar och övriga ryggradsdjur

Ingen systematisk inventering av dessa grupper är gjord.

Ryggradslösa djur

Ingen systematisk inventering är gjord

3.2 Historik och nuvarande markanvändning

Enligt häradskartan över området var det i slutet av 1800-talet beväxten med barrträd. I ett område i sydost dominerade lövträden och i söder låg en löväng.

Häradskarta över området.

Delar av området omfattas av detaljplan (B135). Området använts som motions- och rekreationsområde för de närboende. Inom området finns ett elljusspår. Bergvallskolan har sin skolskog i området och nyttjar delar av området för sin utomhuspedagogiska verksamhet. Inom skolskogen har skolan uppfört två vindskydd samt en grillplats.

3.3 Områdets bevarandevärden

Området höga värden är knutna till det rörliga friluftslivet. Området är ett viktigt motions- och rekreationsområde för boende i Borensberg samt har höga värden för Bergvallaskolans samt Hällaskolans utomhuspedagogiska verksamhet.

B. PLANDEL

1 Disposition och skötsel av mark

1.1 Skötselområden

Bergvalla-Hälla omfattas av Motala kommuns mångbruksplan. För att underlätta identifiering av skötselområdena i mångbruksplanen anges de avdelningsnummer som finns i planen för respektive skötselområde. Efter skötselområde nummer anges vilken målklass som ska styra skötseln av skogen.

Generellt gäller att död ved sparas i enlighet med FSC's regler där inte annat anges.

1.2 Stignät

I alla skötselområden gäller att stigar ska underhållas och hållas framkomliga. Stignätet presenteras på stignätskartan.

Skötselområde 1 -K

Areal: 0,2 ha

Avd: 8:842

Beskrivning

Området består av ett lövskogsområde med björk och ung ek med inslag av tall. Vid bostadsområdet har området hagmarkskaraktär. I fältskiktet växer bla johannesört och gulmåra. Bakom parkeringsplatsen mycket växer mycket sly

Bevarandemål

- Området ska bibehålla och utveckla hagmarkskaraktären
- I den västra delen av skötselområdet skall områdets björkar sparas som evighetsträd
- Ung ek inom området ska få möjlighet att utvecklas mot vidkronighet

Åtgärder

Restaureringar

- Slyröjning bakom p-platsen

Löpande skötsel

- Röjning och gallring vid behov
- Röjning kring vidkronig ek vid behov
- Möjlighet för boende att teckna skötselavtal för gräsröjning och slyröjning.

Skötselområde 2-K

Areal: 1ha

Avd: 8:842

Beskrivning

Området är mycket kuperat och blockrikt och består av en något olikåldrig barrskog. I söder dominerar tallen medan graninslaget ökar högre upp i backen. Granföryngring och ekföryngring sker. I fältskiktet dominerar blåbär.

Bevarandemål

- Området ska utvecklas mot en gles, luckig barrskog med rik markflora
- Områdets träd skall uppvisa en varierad ålderstruktur
- Tillgång på död grövre ved i form av bl a högstubbar och lågor skall finnas

Åtgärder

Restaureringar

- Inga

Löpande skötsel

- Röjning och plockhuggning vid behov
- Mängden död ved ska öka utan att aktiva åtgärder sätts in, detta gäller framför allt de centrala delarna av skötselområdet.

Skötselområde 3-K

Areal:0,65ha

Avd: 8:842

Beskrivning

Området ligger bakom Hällaskolan och består till stora delar av hållmarker. Här växer tall med ett stort inslag av björk, alm, rönn, ek, vildapel och en. I fåltskiktet återfinns bla ljung, blåbär, örnbräken, vårbrodd och lingon. Hällarna domineras av mossor och lavar.

Bevarandemål

- Området ska utvecklas mot en öppen, luckig olikåldrig blandskog
- Områdets träd skall uppvisa en varierad art och åldersstruktur.
- Tillgång på död grövre ved i form av bl a högstubbar och lågor skall finnas

Åtgärder

Restaureringar

Löpande skötsel

- Röjning och plockhuggning vid behov
- Mängden död ved ska öka utan att aktiva åtgärder sätts in.
- Om den döda veden tenderar att överstiga 10% av virkesförrådet får den tas bort från området.

Skötselområde 4 -K

Areal:2,3ha

Avd: 8:842; 8:845

Del av 8:846

Beskrivning

Området består av barrskog med inslag av löv. Området är kuperat och blockigt. I områden där gran dominerar är markfloran svag och domineras av blåbär. I bottenskiktet dominerar husmossa och väggmossa.

Bevarandemål

- Området ska utvecklas mot en olikåldrig luckig barrskog
- Tillgång på grövre död ved och lågor ska finnas

Åtgärder

Restaureringar

Löpande skötsel

- Rövning och plockhuggning vid behov
- Mängden död ved ska öka utan att aktiva åtgärder sätts in.
- Om den döda veden tenderar att överstiga 15 % av virkesförrådet får den tas bort från området.

Skötselområde 5 K

Areal: 0,47ha

Avd: 8:845

Beskrivning

Området består av stormhål sedan stormen 2005. I området växer ett par enar samt tallar i grupperingar. I området står även någon äldre gran. Ett par unga ekar håller på att etablera sig. I öster, närmast elljuspåret finns ett par ekar som har möjlighet att utveckla vidkronighet. Även viss gran och björkföryngring sker. I fältskiktet växer kruståtel, örnbräken och blåbär. De västra delarna ingår i Bergvallaskolans skolskog se karta bilaga 3.

Bevarandemål

- Området ska utvecklas mot en öppen skog av hagmarkskaraktär
- Områdets vidkroniga ekar skall få utvecklas så att de på sikt kan hysa höga naturvärden.
- Områdets granar ska få utvecklas så att det på sikt får en hagmarkskaraktär

Åtgärder

Restaureringar

Löpande skötsel

- Rövning och plockhuggning vid behov, vid åtgärd ska tall lämnas i gruppering

Skötselområde 6 - NO

Areal:1,1ha

Avd: 8:846

Beskrivning

Området gränsar mot Salsjön. Närmast Salsjön finns en mosse bevuxen med tall. I fältskiktet växer skvattram, hjortron, tranbär och odon. På fastare mark dominerar tallen men med ett stort inslaget av gran och björk. I området växer ett par äldre tallar, här finns även enstaka döda tallar. I sydost är inslaget av lövträd något högre.

Bevarandemål

- Området ska bibehålla och bevara karaktären av skvatramtallskog
- Arter knutna till skvatramtallskogar ska fortleva på lång sikt och helts öka i sin utbredning och populationsstorlek.

- Mängden gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier skall i skötselområdet öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in.

Åtgärder **Restaureringar**

Löpande skötsel

- Underhåll av stignät annars fri utveckling
- Årlig besiktning av bryggor samt underhåll av bryggor vid behov

Skötselområde 7-K

Areal: 3,6 ha

Avd: 8:845

Beskrivning

Området domineras av barrskogar. I de södra delarna dominerar granen och i norr tallen. Området är kuperat. Fältskiktet domineras av blåbär och i bottenskiktet dominerar husmossa och väggmossa. Västra delarna ingår i Bergvallaskolans skolskog (se karta bilaga 3)

Bevarandemål

- Området ska få utvecklas mot en luckig barrskog med ett rikt fältskikt
- Områdets träd skall uppvisa en varierad art och åldersstruktur.

Åtgärder **Restaureringar**

Löpande skötsel

- Röjning och plockhuggning vid behov, utgå från befintliga luckor och utvidga dem.
- Mängden död ved ska öka utan att aktiva åtgärder sätts in.
- Om den döda veden tenderar att överstiga 5-10 % av virkesförrådet får den tas bort från området.

Skötselområde 8 -K

Areal: 1,6 ha

Avd: 8:845

Beskrivning

Området ligger bakom förskolan Eken. Terrängen är blockrik och kuperad och på ett par ställen går hållmark i dagen. Området består av en luckig, relativt olikåldrig blandskog bestående av tall, gran, björk och ek. I området sker mycket ekföryngring. Precis bakom förskolan finns en glänta där en koja har byggts. I fältskiktet växer bla blåbär, ängskovall, harsyra, skogsallad. Bottenskiktet domineras av husmossa och väggmossa.

Bevarandemål

- Området ska utvecklas mot en luckig olikåldrig blandskog
- Områdets träd skall uppvisa en varierad art och åldersstruktur.
- Områdets äldre tallar sparas som evighetsträd
- Död ved sparas framför allt i anslutning till hållmark

Åtgärder

Restaureringar

Löpande skötsel

- Røjning och plockhuggning vid behov
- Mängden död ved ska öka utan att aktiva åtgärder sätts in.
- Om den döda veden tenderar att överstiga 5-10 % av virkesförrådet får den tas bort från området.

Skötselområde 9 K

Areal: 1 ha

Avd: 8:844

Beskrivning

Området ligger på en blockig höjdrygg och är bevuxen med tallskog med inslag av löv. Inom området har Bergvallaskolan sin skolskog med två vindskydd och en grillplats. (se karta bilaga 3) I fältskiktet växer bla kruståtel och blåbär

Bevarandemål

- Området ska utvecklas mot en gles, öppen tallskog med inslag av löv.

Åtgärder

Restaureringar

Löpande skötsel

- Plockhuggning och røjning vid behov i samråd med skolan.

Skötselområde 10-K

Areal: 1ha

Avd: 8:843; 8:844

Beskrivning

Området består av lövskog som är något flerskiktat med inslag av tall. I sluttningen ner mot fotbollsplanen växer en ung, tät lövskog med björk, rönn och ek. Mellan Bergvallaskolan och fågelsjön ligger en tallbacke med stort inslag av ek. Området ingår i Bergvallaskolans skolskog (se karta bilaga 3) och vid åtgärder ska samråd med skolan ske.

Bevarandemål

- Området mellan fågelsjön och Bergvallaskolan ska utvecklas mot en ekskog med inslag av tall.
- Backen mot fotbollsplan ska utvecklas mot en luckig olikåldrig lövskog med dungar av träd och buskar.
- Områdets äldre och ekar tallar lämnas som evighetsträd

Åtgärder

Restaureringar

- Försiktigt røjning i backen mot fotbollsplan. Täta grupperingar av unga träd ska vara kvar. Utgå från befintliga luckor och utvidga dem.
- Ris lämnas för att kunna användas vid kojbygge i samråd med skolan.

Löpande skötsel

- Rövning och plockhuggning vid behov

Skötselområde 11 -K

Areal:0,14 ha

Avd: 8:845

Beskrivning

Området består av ett täktområde bredvid fotbollsplan som är relativt blött. Området ingår i Bergvallaskolans skolskog.

Bevarandemål

- Området ska bibehålla öppen karaktär
- I området kan i framtiden anläggas små dammar som boplats för grodor och salamandrar.

Åtgärder

Restaureringar

Löpande skötsel

- Rövning vid behov

1.3 Jakt

Skydds jakt på rådjur, i syfte att kontrollera stammen, är tillåten i området. Jakten genomförs av jakträttsinnehavaren på uppdrag av Motala kommun.

1.4 Skötselavtal med närboende

De närboende kring Bergvalla/Hälla som önskar genomföra skötselåtgärder på kommunens mark, utöver kommunens normalt utförda underhåll, kan få göra detta i ett begränsat område utanför tomtgräns. Överenskomna åtgärder ska regleras i ett skötselavtal som tecknas med intresserade fastighetsägare i området, i enlighet med beslut i Tekniska nämnden 2005-04-19 § 64. Avtal med förvaltningsansvarig på Motala kommun skall tecknas innan åtgärder får påbörjas.

Restaurering och trädfällning genomförs av Motala kommun. De närboende har därefter rätt att underhålla genom gräs-, busk- och slyrövning i ett område som sträcker sig 20 meter från tomtgränsen. Träd med en stamdiameter större än 10 cm får dock aldrig röjas bort. Om grövre träd önskas tas bort kontaktas förvaltningsansvarig på Motala kommun.

Den 20 meter breda skötselzonen utanför tomtgräns är kommunal mark upplåten för allmänt ändamål. Detta innebär att inga fasta anläggningar eller möbler som stadigvarande placeras ut får finnas i denna zon. Med anläggningar menas till exempel trädgårdsland, rabatter, planterade häckar, komposter och vedupplag. Denna typ av verksamhet skall rymmas inom den egna tomt.

2 Anordningar för rekreation och friluftsliv

I området finns gott om stigar samt ett elljusspår som löper vidare ut mot Sveaskogs marker. I området finns även två bivacker samt en grillplats som används i Bergvallaskolans

utomhuspedagogiska verksamhet. Skolan har även anlagt en naturstig i området med skyltar som beskriver vilka träd och buskar man kan se längs stigen. Vid Salsjön finns två bryggor på kommunens mark som är i behov av upprustning.

2.1 Ansvarsfördelning

Ansvar för skötsel av skog inom området ligger på Park och naturenheten på tekniska förvaltningen. Bryggorna inom området sköts av Park- och naturenheten.

Fritid och verksamhetskansliet på bildningsförvaltningen ansvarar för elljuspår inom området. Skötsel för dessa anläggningar är överfört till Borensbergs idrottsförening.

Skötseln av vindskydd och grillplats inom skolskogen ansvarar Bergvallaskolan för.

2.2 Övergripande mål

Område är viktigt som rekreationsområde för boende i Borensberg. Området ska tillgodose det rörliga friluftslivets intressen under hänsynstagande till naturvärdena.

2.3 Riktlinjer och åtgärder

Parkering

Parkering finns vid Hällaskolan.

Information och vägvisning

Information om motionsspår finns vid fotbollsplan vid Hällaskolan.

2.4 Utomhuspedagogisk verksamhet

Bergvallaskolan samt Hällaskolan nyttjar området för sin utomhuspedagogiska verksamhet. Bergvalla skolan har en skolskog i området. Skolskogen finns markerad på karta, se bilaga 3. Åtgärder i skolskogen skall samrådas med Bergvallaskolan.

3 Genomförande

Varje verksamhetsområde och enhet ansvarar för genomförande av åtgärder i enlighet med ansvarsfördelning enligt punkt 2.1

3.1 Sammanfattning av prioriterade restaurerings/skötselåtgärder TF park och natur

Skötselåtgärd	När	Område	Prioritet
<i>Restaureringsåtgärder</i>			
Slyröjning		1, 10	1
Lagning brygga		6	
<i>Löpande skötsel</i>			
Röjning	Vid behov	1,2,3,4,5,7,8,9,10,11	
Gallring	Vid behov	1	
Plockhuggning	Vid behov	2,3,4,5,7,8,9,10	
Lämnande av död ved	Årligen	2,3,4,6,7,8	

Underhåll stignät	Vid behov		
Underhåll bryggor	Årlig inspektion, underhåll vid behov	6	

3.2 Ekonomi

Hela skötselområdet ingår i mångbruksplan för förvaltning av naturmark skog. Skötseln bekostas i enlighet med budget skog.

4 Tillsyn

Tillsyn för området skall ombesörjas av Motala kommun.

5 Dokumentation och uppföljning

5.1 Dokumentation och inventeringar

En översiktlig naturvärdesinventering inom området är önskvärd.

5.2 Uppföljning

Uppföljning av effekter av skötselåtgärder

En uppföljning av naturvärdenas utveckling ska ske i de områden där åtgärder genomförs. Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att bevarandemålen uppfylls på sikt.

6 Finansiering av naturvårdsåtgärder och förvaltning

Kostnaden för den löpande skötseln redovisas och regleras inom ramen för verksamhetsplan för genomförande av mångbruksplan skog. Eventuellt kan ytterligare medel behöva tillföras för att bekosta den löpande skötseln.

7 Kartor

1. Skötselområde
2. Stignät
- 3 Skolskog

0 100 200 300 400 500 meter

ansvar stignät

bildning

park-och natur

0 100 200 300 400 meter

Vindskydd med grillplats

Skolekø og s hp

0 100 200 300 400 meter